

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Фісуненко Н.О.

аспірант,

Науковий керівник: Чириченко Ю.В.

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри,

Університет митної справи та фінансів

ПРОБЛЕМИ СТРАТЕГІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Розвиток регіонів України на сучасному етапі ринкових реформ зіткнувся з низкою об'єктивних і суб'єктивних чинників, що зумовили його розбалансування, асиметричний та диспропорційний характер. Основою цього стала невизначеність стратегічних пріоритетів регіонального розвитку у кризовий та посткризовий період, неготовність регіонів до неухильного зростання конкурентного тиску на внутрішньому та зовнішньому ринках у боротьбі за матеріальні, фінансові та людські ресурси, можливість ефективного використання геополітичних переваг регіональних систем та комплексів.

Тактичні прорахунки регіонального розвитку України (у короткостроковому та середньостроковому періоді) обумовлені переважно відсутністю чітко означених, науково обґрунтованих економічних і соціальних стратегічних пріоритетів, неврахуванням особливостей довгострокових тенденцій регіонального розвитку, що формуються та діють на посткризовому етапі модернізації економіки.

Стратегічне планування регіонального розвитку в Україні було запроваджено Законом «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 року № 280-IV [1], в якому були визначені ключові проблеми розвитку регіонів:

- 1) низька інвестиційна привабливість регіонів та інноваційна активність;
- 2) нерозвинена виробнича та соціальна інфраструктура;
- 3) зростання регіональних диспропорцій у сфері соціально-економічного розвитку регіонів;
- 4) слабкі міжрегіональні зв'язки;
- 5) нераціональне використання людського потенціалу.

Вирішити комплекс цих проблем передбачається на підґрунті використання наступних стратегічних завдань: підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їх ресурсного потенціалу; розвиток людських ресурсів; розвитку міжрегіональної співпраці; створення інституційних умов для розвитку регіонів.

Ці пріоритети були визначені домінуючими у більшості регіональних стратегій соціально-економічного розвитку регіонів України в докризовому періоді.

Але світова економічна криза, на нашу думку, поставила перед регіонами низку важливих завдань щодо необхідності внесення коректив у процес стратегічного планування регіонального розвитку.

У посткризовий період на перше місце виходять проблеми визначення стратегічних пріоритетів та напрямів розвитку регіонів з урахуванням потенціалу внутрішнього ринку та максимізації використання переваг міжрегіонального та міжнародного співробітництва регіонів; пошук «точок зростання» на регіональному рівні та дієвих інструментів їх розкриття та стимулювання. Ці пріоритети регіонального розвитку тісно пов'язані з необхідністю підвищення дієвості договірного фінансування розвитку регіонів; потребою в оптимізації застосування апробованих світовою практикою регіонального розвитку організаційних та інституційних механізмів реалізації регіональних стратегій та необхідність посилення відповідальності за їх виконання. Механізми та інструменти комплексної реалізації поставлених завдань стратегічного планування регіонального розвитку в Україні чітко не визначені, що обумовлює зростання інтересу науковців і практиків до вирішення важливих питань.

На сьогодні існують недоліки процесів інвестиційного стратегічного розвитку регіонів, зокрема [3, с. 12-27]:

- відсутність у деяких регіонів затверджених стратегій розвитку регіонів (Дніпропетровська, Харківська області);
- надмірна формалізація процедур розроблення і затвердження інвестиційних стратегій;
- декларативний характер більшості стратегій розвитку регіонів. У процесі розроблення та прийняття стратегії інвестиційного розвитку відповідного регіону переважно рішенням обласних державних адміністрацій її зміст визначається як обов'язків до виконання;
- наявність конфліктів. Конфлікти між обласними державними адміністраціями, обласними радами та групами впливу на рівні регіону, а також різне бачення пріоритетів інвестиційного розвитку регіонів, що є суттєвою перешкодою своєчасній підготовці відповідних регіональних стратегій;

- інертність центральних органів виконавчої влади щодо підготовки, тривалості процедур їх розроблення та укладання, залежність цих процедур від політичної кон'юнктури;

- пріоритет щодо розвитку лише регіонів з високим та середнім рівнем розвитку. На сьогодні більше уваги приділяють розвиненим регіонам, а щодо розвитку тих регіонів, що найбільш потребують застосування ефективних механізмів та інструментів стимулювання соціально-економічного розвитку, мають відсталу інфраструктуру, несприятливе життєве середовище та в цілому демонструють ознаки депресивності, не звертають увагу;

- різна структура джерел фінансування. Різняться частки участі держави, а також інших джерел фінансування: частки фінансування з місцевих бюджетів та інших джерел фінансування проектів. Такі структурні пропорції пов'язані і з галузевим спрямуванням проектів, із наявністю потужного приватного капіталу.

Досягнення цілей, визначених стратегіями інвестиційного розвитку регіону, має базуватися на створенні умов для вирішення існуючих проблем.

Безпосередніми виконавцями основних завдань, пов'язаних із реалізацією на практиці стратегій, є місцеві владні структури, органи місцевого самоврядування, державні установи та організації. Таким чином, реалізація інвестиційної стратегії регіону має стати результатом злагоджених загальних зусиль, консолідуючим чинником для всіх конструктивних сил.

Запровадження стратегій розвитку регіонів відбувається і процесі розроблення та реалізації на її базі комплексу заходів [2, с. 28-35]:

1. План заходів щодо реалізації стратегії, під час яких мають реалізовуватися визначені нею завдання, відповідні органи, терміни виконання, орієнтований обсяг фінансування, джерела фінансування та очікуванні результати.

2. Щорічні програми соціально-економічного розвитку регіону, перегляд виконаних стратегічних завдань, розробка та запропонування удосконалення нових заходів розвитку регіону.

3. Цільові регіональні програми, спрямовані на вирішення специфічних проблем регіональної економіки, досягнення гарантованого соціального захисту населення, розв'язання глобальних ситуацій зовнішньоекономічної діяльності та екологічній безпеки.

4. Стратегії розвитку внутрішніх територій регіону, що визначають основні пріоритети та цілі розвитку територій в рамках реалізації загальних пріоритетів та завдань, передбачених стратегією та цільовими програмами.

Керованість та ефективність реалізації стратегії інвестиційного розвитку регіонів забезпечується завдяки формуванню дієвого інформаційного супроводу:

- налагодження систем збору, узгодження та використання статистичної, аналітичної, нормативної інформації для прийняття управлінських рішень на регіональному рівні;
- системний моніторинг соціально-економічного розвитку та стану навколишнього середовища;
- відкритість та прозорість діяльності місцевих органів виконавчої влади, зокрема регульоване інформування громадськості про основні проблеми соціально-економічного та культурного розвитку регіону, та шляхи їх подальшого вирішення;
- активізація участі населення та громадських об'єднань регіону в підготовці, обговоренні та вирішенні питань розвитку регіонів.

Таким чином, успішний розвиток інвестиційної діяльності можливий за умови створення сприятливого інвестиційного клімату як в регіоні, так і в країні в цілому, що, в свою чергу, потребує проведення ефективної державної політики у сфері інвестування.

Розгляд інвестиційної діяльності тільки в методологічному аспекті не дає повного уявлення про її природу, оскільки вона складається з результатів дії безлічі факторів і вимагає формування системи регулювання, що забезпечує ряд властивостей, таких як ефективність, керованість, відповідність інтересам державного розвитку, забезпечення економічної, соціальної, екологічної безпеки та ін.

Список використаних джерел:

1. Законом «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 року № 280-IV.
2. Нижній М.І. Науковий супровід соціально – економічного розвитку регіонів / М. І. Нижній // Регіональна політика України: Зб.наук.праць. – К.: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2008. – С. 28-35.
3. Чумаченко Н.Г. Проблеми регіональної політики в Україні / Н. Г. Чумаченко // Людина і політика, № 6, 2006. – С. 12-27.